

Rátz Tanár Úr Életműdíj 2013

Rátz László születésének 150. évfordulóján

A magyar természettudományos oktatás támogatására 2001-ben a Graphisoft R&D Rt., az Ericsson Magyarország Kft., valamint a Richter Gedeon Rt. által alapított Rátz Tanár Úr Életműdíjat idén 9 kivételes pedagógus, három matematika-, két fizika-, két kémia- és két biológiatanár kapta meg:

Halász Tibor (fizika);

Horváth Gábor (fizika);

Brenyó Mihály és Brenyó Mihályné (matematika, megosztva);

Károlyi Károly (matematika);

Lenkei Irén (biológia);

Lénárd Gábor (biológia);

Cs. Nagy Gábor (kémia);

Oláh Gábor Péter (kémia).

Az a tény, hogy tizenharmadik alkalommal került sor a díjak ünnepélyes átadására a Magyar Tudományos Akadémia épületében, mutatja az elismerés rangját, melyhez méltó a jutalom összege is.

Rátz László éppen 150 éve született. 20 éves korában iratkozott be a budapesti tudományegyetemre, tanulmányait Berlinben és Strassburgban filozófiával és természettudománnyal folytatta, így matematika–fizika szakos tanári diplomáját csak 1890-re szerezte meg. Kiváló pedagógiai érzékű és nagy tudományos felkészültségű tanár volt. Arra törekedett, hogy minden diákja megértse és megszeresse a matematikát. 35 éven át volt a Budapesti Evangélikus Főgimnázium, azaz a Fasori Gimnázium tanára. Fiatalon, 1896-ban vette át az alapító Arany Dánieltől a mai KöMaL folyóirat elődjének, a Középiskolai Matematikai Lapoknak a szerkesztését. A kifejezetten érdeklődő tanulóifjúságnak szóló cikkek mellett minden számban megjelentek a következő hónapban beküldendő feladatok. A lapban a példamegoldások a beküldő iskolások dolgozatai alapján készültek, a legjobbak neve megjelent, az eredményeket a tanév végén összesítették, és a diákokat jutalmazták. A Lapok versenye – a tanárok közreműködésével – országosan elterjedt, és a szorgalmas tanulók haszonnal forgathatták az első tíz évfolyam érdekes feladataiból szerkesztett kétkötetes gyakorlókönyvet is. A folyóirat kiadása 21 év után, 1914-ben megszűnt, azonban az első világháború befejezését követően 1925-ben egy másik tanárnak, Faragó Andornak köszönhetően újra indult.

Rátz tanár úr úttörő szerepet játszott a középiskolai matematikaoktatás reformjának megvalósításában 1905 és 1914 között, és közreműködött az 1924. évi matematika tanterv és a hozzá kapcsolódó utasítások elkészítésében. A tehetséges diákokkal külön is foglalkozott, ellátta őket feladatokkal, útbaigazításokkal, megfelelő könyvekkel. Az ő tanítványa volt a zseniális matematikus, közgazdász, a számítógépet feltaláló Neumann János, és Wigner Jenő is, akiből Nobel-díjas fizikus lett.

A 2013-as díjazottak mindegyikét egy-egy sikeres, eredményes – ha egyelőre még nem is Nobel-díjas – tanítványa köszöntötte. A tanárokról készült pár perces filmek, a díjátadást követő köszönő szavaik és tanítványaik emlékezése az Akadémián jelen lévők számára nyilvánvalóvá tette, hogy a bemutatottak életműve egytől egyig példaértékű. Emberségük, szeretetük a gyerekek és alázatuk a tudomány iránt, hitük, tudásuk, hihetetlen munkabírásuk diákjaik százaiból váltotta ki a hálát, a tiszteletet és a viszont szeretet. Ezeknek a tanítványoknak a sikere tanáraik példaadásán, nevelő, mentori munkáján is múlt. Minden díjazottról kiderült, hogy mindennél jobban szeret tanítani, hogy pályája során mindig ügyelt arra, hogy ne bántsa meg, de segítse a gyerekeket, ne veszítse el a tehetségeket. Többször elhangzott az is, mind a tanárnak, mind a diáknak jár a tévedés lehetősége, ettől egyikük sem lesz kevesebb, sőt, számos előnyük származhat belőle. A jól megválasztott kihívás sikerélményt tud adni, a sikerélmény önbizalmat, amelyre újabb kihívás épülhet. A természet csodálata, a matematika gyönyörűsége, a logikus gondolkodás megtanítható – ha olyan emberek tanítják, mint Rátz tanár úr követői.

Források: www.ratztanarurdij.hu, www.komal.hu, www.wikipedia.hu.

Oláh Vera